

*Монахиня Валентина (**ДРУМЕВА**)*

БЪЛГАРСКА СВЕТИНЯ

Под връх гигантски, в топла пазва горска,
от векове белей се древен манастир.
Път каменист, далече от мълвата хорска,
поклонника отвежда за душевен мир.

Тук утрото с най-тихите лъчи изгрява,
а въздухът с молитвен зов е напоен.
Духът в отвъдните мелодии внимава,
пречистен и неземно-светло извисен.

А в тиха привечер запее ли в простора
камбанен звън с мистично-топли гласове,
нашепва всяко камъче, тревичка в двора
легенди стари и за размисъл зове.

Тук в храм прихлупен, пред икони бледи,
молитви робът е нашепвал в труден час.
Тук стар монах на панакида[1] аз, и буки, веди
четял пред бедните деца в килията на глас.

Хайдути ходили в Балкана, уморени
намирали в тоз скътан манастир приют.
И Левски е редил слова тук вдъхновени
за свободата мила и срещу тирана лют.

Поспри, поклоннико! Заслушай се във
тишината,
с която е обгърнат всеки зид и всеки кът!
Разказва тя за робски дан, за теглилата
и за това, духа що ползва там – Отвъд.

[1] Намазана с восък дъсчица, служила като дъска за писане в килийните училища.

ПАЗИ СЪРЦЕТО МИ

Пази безмерна скръб да не прелей
в сърцето ми, когато страдам!
Надежда в неговия съд налей,
когато в изнемога падам.

Ти на звездите в сребърния ход
даряваш светлина лъчиста.
На мене, Боже, в кроткия живот
дари надежда, вяра чиста!

Да не угасне топлия светлик
в сърцето ми до болка уморено.
Да не изтръпне в труден миг
от бури зимни изстудено.

ЛЕСЪТ МЪЛЧИ

Като молитва в стихнал час вечерен,
въздиша всеки лист.
А тишината с топъл звън отмерен,
от капка бисерна по-чист,
с повея лек едва звучи.
Лесът мълчи, лесът се моли.

Лесът внимава с кротките си листи
в далечни гласове.
За съзерцания възвишено-лъчисти
и въздухът дори зове.
Цари покой, огрян в лъчи.
Лесът мълчи, лесът се моли.

С покой невнятно-тих и странен
лесът е напоен.
Сред клоните и полъхът уханен
заглъхва нежно-притаен.
Поспри и чуй! Залян в лъчи,
лесът мълчи, лесът се моли.

Електронно издание на адрес: **vestnikiskri.com**
Издава свещ. Лъчезар Лазаров, отговорни редактори Снежана Костадинова, Боян Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://www.slovo.bg/old/vutimsky/prikazka.htm

ISSN 2738-7798

Искри в словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.
П. Пеев

ИСКРИ

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Година III, брой 33, февруари , 2022 г.

Непознатият св. мъченик Трифон

В първия ден на февруари (а по стар стил на 14.02.), почитаме паметта на св. мъченик Трифон, известен още като Апамейски. Православната вяра, която повече от хилядолетие процъфтява по нашите земи, е оставила ярък отпечатък навсякъде в бита ни. Празничните ни обреди, традициите ни, дори известната българска кухня винаги са в хармония с Християнските ни празници, с постните или блажни периоди през годината.

По Коледа трапезата е постна,

на Гергьовден, и по корбаните и у дома, традиционната храна е агнето, а в дните, когато празнуваме Трифоновден по традиция зарязваме лозите за плодовитост и берекет.

Понякога обредите, фолклорните традиции и празничните ритуали изместват вниманието ни от истинския празник – паметта на празнувания светец или библейско събитие. Кой е св. мъченик Трифон?

Роден в трети век, в Мала Азия, в семейството на вярващи християни, той бил възпитан от малък в Християнската вяра. В житието му се разказва, че Бог вършил чудеса по неговите молитви още когато бил дете. Така се случило с императорската дъщеря. Бог я изцерил от тежката болест по молитвите на Трифон, който тогава бил само на 17 години. Обдарен богато от императора, докато се прибрал у дома си, той раздал всичко на нуждаещите се.

Не след дълго дошли тежки дни за християните в Римската империя. Трифон бил привлечен на съд, но вярата му в Христа била твърда и непоклатима. Когато неговите мъчители го заплашвали с огън, той кротко им напомнял, че не се гаси само адският огън, приготвен за всички идолопоклонници и непознали истинския Бог – Христос. Заради вярата си св. Трифон бил подложен на мъчения, след които блажено издъхнал в молитва. Това станало около 256-та година след Христа край град Апамия, близо до родното му село Кампсада. Особено в Гърция и в България той се почита като закрилник на градините и лозята, а също и като помощник при уроки. †

От брой 32

Освен гоненията над християните, през първите векове се появили и някои особено противни на Христовата вяра еретически учения. Едно от тях било Арианството, проповядвано от своя основател – Арий, който бил презвитер. За жалост то бързо намерило свои поддръжници в Империята и се наложило свикването на първите два Вселенски събора. На Първия (325 г. в Никея) и на Втория Вселенски събор (381 г. в Константинопол) Арианството, както и още една ранна ерес – Македонианството, били осъдени. Тогава се установява и т. нар. Символ на вярата, който ние изповядваме и до днес така както е записан от Светите Отци на Църквата.

Още преди да стане епископ, св. Василий бил съставил своята Литургия, наречена Василиева, която ние днес служим десет пъти през годината.

И след възкачването си на епископския престол св. Василий най-много се грижел за единството на вярващите. Срещу него често пъти били отправяни най-различни заплахи именно заради строгостта му в изповеданието и неотклонението от Христовите заповеди. А когато виждали, че заплахите не постигали желаното, властимащите започвали да предлагат на Светителя най-различни облаги, но той отново бил непоколебим да се отрече дори и от една от думите на Символа на вярата! Заради това бил осъден на изгнание, но заповедта не могла да бъде изпълнена. Въпреки това до края на живота си той бил гонен и оклеветяван.

Внавечерието на неговата смърт при него довели лекар-евреин, който казал на всички, че светецът до сутринта ще е мъртъв и да подготвят погребението му. Св. Василий попитал лекаря, дали ако до сутринта не умре, той ще се кръсти в Християнската вяра. Лекарят, сигурен в диагнозата си, обещал, че ще се кръсти. Тогава св. Васили започнал пламенно да се моли Бог да удължи живота му само с един ден. Така и станало! Не само, че до сутринта той останал жив, но за изумление на всички, той станал от постелята и сам кръстил доктора. Същата вечер Светителят предал Богу дух.

Майката на св. Григорий Богослов била праведната светица Нона, а баща му – св. Григорий Назиански. Преданието разказва как благочестивата християнка, тъкмо когато синът ѝ Григорий се научил да чете, му подарила Свещеното писание и прегръщайки го му казала: *„Както някога Авраам принесъл в жертва добрия си син Исаак, така и аз, изпълнявайки своето обещание, те предавам в служба на Бога. Помни, че аз съм те измолила от Господа и се моля сега да бъдеш ти съвършен“.*

Когато говори за детството си, св. Григорий казва: *„Аз се покорих на желанието на майка ми и от самото си детинство се стараех да бъда благочестив“.*

Но животът на св. Григорий бил изпълнен предимно със семейни грижи. След като завършил своето обучение в най-елитните школи за времето си, грижите за семейството и за престарелия му баща, както сам казва, му тежали и го откъсвали от Бога.

По-късно, когато бил освободен от тези грижи той дошъл в Цариград и там около него започнали да се събират православните. Тук и сега просияло достойнството на св. Григорий. Макар и в столицата, той живеел скромно и бедно. Враждебно настроените поддръжници на ересите му се смеели заради неговата външна простота.

Числото на посетителите на неговата църква *Анастасия* растяло постоянно. Това предизвиквало злобата на врагове му. Гонели го с тояги, хвърляли по него камъни, но противно на това народът, който слушал вдъхновените му проповеди именно тогава го нарекъл *Богослов*!

В 380 г. император Теодосий Велики пристигнал в столицата. Той бил горещ застъпник на чистото православие. Тогава Арианските презвитери били изгонени от града, а св. Григорий бил въведен в съборния храм като архиепископ на Константинопол от самия император.

Арианите и противоборците и сега не се отказали и продължили с набезите си срещу светителя, но Господ пазел Своя праведен служител. Изпратеният срещу него, за да го убие, паднал в краката му и взел да се моли на Светителя, който го опростил смирено.

След Втория Вселенски събор, св. Григорий Богослов се оттеглил от Архиепископската катедра и се усамотил в родния си град. Там той написал огромно множество безценни богословски творения, които оставил на светата си Църква.

Св. Григорий се споминал в 390 г. В навечерието на смъртта си той поръчал на верния си дякон да раздаде и последното му останало имущество на сиромасите, които той и приживе не оставял.

Така звучат някои известни негови слова:

„оформѝ характера си така, че да бъде той кротък, смирен, въздържан, твърд, приятен, независим, правдив, мъжествен, мъдър, тактичен, трудолюбив, постоянен и целомъдрен! Ето украшение и за млади, и за стари: да се обогатят не с имоти, а с добри нрави. Добрите нрави – това е твоята собственост, а имотът – това е вещ измамлива, която преминава от ръка в ръка, като сърцето на блудницата. Богатството по естество не притежава никакво постоянство – то прилича на бурните морски вълни, които ту се надигат, ту спадат. Затова, сине мой, богатей с добри навици и ти ще имаш съкровище, което не ще бъде разпиляно от разбойници, към което не ще се насочат доносчици, което не ще се изчерпи и от ръцете на притеснители, което не ще може да бъде унищожено и от оръжието на варварите, а което, оставайки в безплътни обители, безопасно се пази в съкровищницата на душата, и не ще бъде разорено от стихийна сила на огън, нито пък ще го покрие вълна в дълбоко море“.

Продължава в бр. 34

Елена ***ДОБРЕВА***

ЛЮБОВТА – ПЪТ КЪМ БЪДЕЩЕТО

Всеки човек има различно разбиране за любовта. Едни я описват като чувство или усещане, други използват думата „преживяване“, когато дават определение за „любов“, за трети тя е вроден инстинкт на човешките индивиди. Това е така поради факта, че всеки от нас има напълно уникални преживявания, а разбирането ни за любовта е отражение на собствения ни опит. Любовта е най-искрената и най-чистата форма на загриженост, тя е топлотата, която усещаш край хората, около които си щастлив. Тя е в комфортът и разбирането от страна на твоите най-любими близки, приятели и роднини.

В днешни дни значението на любовта се пренебрегва. Всяко второ „Обичам те!“ е машинално. Хората се самозабравят, превръщат се в машини за правене на пари, използват механизми, с които да саботират ближните си, само за да стъпят една крачка по-близо до успеха. Въпреки това, всички те, продължават да използват онова „Обичам те!“ без да се замислят за смисъла и важността на думите. Това не подобрява ситуацията, в която нашето време е попаднало. Думите без дела не правят чудеса! Та това машинално „Обичам те!“ не би убедило никого, ако не е придружено с някакъв, дори минимален, акт на загриженост. Именно по тази причина истинската, чиста, първична любов е единственият път към спасение на човечеството и предотвратяване на пълното обезчовечаване на хората.

И тук всеки един от гореспоменатите „обичливи“ индивиди би казал: „Та с какво ще помогне любовта?“. В действителност ползите от любовта са безброй. Една от най-важните е, че любовта носи спокойствие на душата. Само мисълта за някого, когото обичаш, би могла да те откъсне от всички твои проблеми. От друга страна, любовта те прави по-добър човек. Когато изпитваш любов, негативните емоции намаляват – завист, злоба, омраза, стрес, притеснение, тревожност… Сякаш любовта изтрива всички проблеми и неприятности. За някои любовта е вдъхновение. Повечето литературни, музикални и театрални произведения, както и творбите на великите художници, скулптури и архитекти, са посветени на любовта. Накратко – любовта включва всички прекрасни положителни емоции, които те

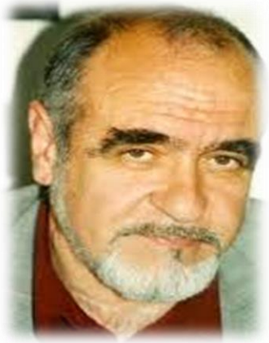
правят достоен и стойностен човек.

Любовта обаче не е само романтично преживяване. Разбира се, този вид любов е първото нещо, което изниква в съзнанието на всекиго, когато чуе тази дума. Въпреки това, първата, най-чиста форма на любов, която човек изпитва, е тази към майката. Майчината любов е първата форма на загриженост, която усещаме, затова тя е толкова чиста и топла. Друга форма на любовта е приятелската, но не престорената, небрежна привързаност към някого, а истинската загриженост към този човек. Любов изпитваме и към домашните любимци, към нещата, които обичаме да правим и ни доставят удоволствие, към родния дом, към знанието, което е една изключително важна част от любовта, и т.н.

Какво би станало обаче, ако пренебрегнем смисъла и важността на това тайнство? Със забравянето на любовта и нейното първостепенно значение, животът на личността започва морална деградация, която би довела до потъпкване на неписаните човешки закони и норми и пълно унищожение на познатия ни свят. Липсата на любов би донесла тъга, хаос и тъмнина! Плашещо е, че този процес е вече в разгара си. Той се разпространява все по-бързо. В действителност, това е истинският вирус, застигащ цялото човечество, който води до смърт и унищожение и на когото никой не отдава особено значение!

Именно по тази причина, любовта е единственият път към добро и светло бъдеще, към бъдеще на благополучие и благосъстояние. С промяната на моралната ни настройка и цялостното ни разбиране за любовта можем да променим целия свят. Започвайки със себе си, ние бихме могли да станем пример за много хора, които да разпространят промяната навсякъде. Любовта би донесла лъч надежда дори и в най-тъмните кътчета на света, тя би озарила навсякъде с нов вид светлина – чиста, красива и божествена!

Значението на любовта в нашия свят е огромно. Тя присъства във всички аспекти на живота, придружава ни през целия ни житейски път. Нейната липса има само лоши последствия, страшни и опасни за човека, докато наличието ѝ носи душевно израстване и одухотвореност, личностно осъзнаване и облекчаване на трудностите. Силата на любовта е различна при всекиго. Любовта гради, създава и подобрява. Тя е чувство, разбиране, инстинкт, преживяване, което е уникално и неповторимо при всеки от нас. Затова любовта е път към бъдещето; път на щастие и промяна към по-добро. †

Лозан ***ТАКЕВ***

ЧЕРНАТА КУТИЯ

В памет на летеца
Валентин Терзиев

Не търсете вече черната кутия
с минните ловци и водолази!
Няма как оная мрачна тенекия
любовта взривена да опази…

Там в онуй чудовище остава
полета с крилете на мечтите…
Любовта е тук. Тя продължава
винаги да свети всред звездите.

Изтребителят за миг ще се
превърне
в шепа прах, в парчета от
следата…
Само няма вече тук кой да
прегърне
най-любимите си хора на земята.

Те ще обещаят да го чакат…
Някой ден отново в небесата
ще се срещнат слънцето и мракът
и ще се обичат без остатък…

Не търсете вече черната кутия!
Тя е черен спомен за раздяла.
Няма как в оная черна тенекия
да е жива приказката бяла. †

Свещ. Л. ***ЛАЗАРОВ***

ДЕНОНОЩИЕ

На слънцето забързаният диск
на изток пак изплува във
червено…
И моя лист със сила отразена
пак свети като ширнала се вис.

По него мога да рисувам волно,
но със перото на умората
а не със четка и бои
и не – илюзии фриволни.

Събуждам се, посрещам слънцето,
молитва към Твореца литва,
и някъде дълбоко в мен пониква
едно посято, малко зрънце….

Но вече пладне е, листата
натежават.
Умората на всеки ден,
стаила се е, гасне в мен,
като загасващата привечер
жарава…

И въглените се превръщат в думи
неведоми, на някаква вечерня,
с неземен ритъм в нас отмерена,
за да възкръсне всичко по между
ни! †

Александър ***ВУТИМСКИ***

ПРИКАЗКА

Аз знам старинни приказки за
принцове.
Поискай ми да ти разкажа нещо...
Навярно ти не ще узнаеш никога
от що е мойта радостна въздишка.
Аз ще ти разказвам в здрачината
тихо
и ти ще си до мене и ще слушаш...
А щом се уморя, ще замълчим –
да стане тихо като в стара къща.

До старото пиано ще останеш ли?
Пианото разказва за дете,
което се изгубило в гората.
Очите му учудено блестели
във сребърния здрач.

Във храстите играели джуджетата
с качулки от сребро.
Във сянката на старите дървета
се криели прегърбени магьосници.

Детето кротко в здрача се
усмихвало,
на пръсти то вървяло през гората.
И през нощта детето влязло
тихичко
във мъничката къща на луната.

Пианото разказва за дете...
Във здрачината чу ли мойта
приказка?
Поискай да мълчим...
И остави да светят твоите къдрици
безмълвно над очите ти.

Сега е тихо... Принцовете спят.
...Детето се изгубило в гората.
А в мъничката къщичка луната
седи сама на сребърния праг...

Аз знам старинни приказки за
принцове. †

Ген. Георги ***ПЕТРОВ***

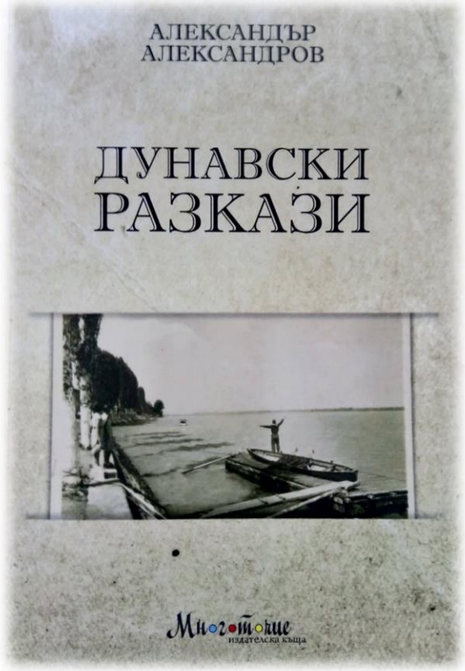
ДУНАВСКИ РАЗКАЗИ

„ Голготата ни е една. Животът е бил кратко емоционално разстояние между първата и последната глътка въздух, бил кратка чертичка между две дати. Извинявай мила, това са оригинални глупости. Животът е вик, стон срещу лъжата и полуистината, иначе е безсмислен.”

Авторът на книгата със заглавие „Дунавски разкази” Александър Александров, сигурен съм, че все още се надява този неприятен за всички ни корона вирус най-после да си отиде, за да може да направи презентация и запознае ломската общественост със своите творби. *(За нас това прави предварително нашият приятел ген. Георги Петров* ***– бел. ред.)***

Ние, ломчани, сме свързани с Дунава, затова и заглавието на сборника интригува. Великата река присъства в историята ни, в нашите любови и преживявания, изобщо в цялостното ни израстване и опознаване на света. 24–те дунавски разказа се четат с лекота, на един дъх. Прелистваш страниците и се изпълваш с любопитство, какво ще се случи, как ще завърши разказаната случка, ще победят ли доброто и любовта. Сюжетът им не е сложен, но динамичен и интересен, често с неочакван финал, той е част от живота ни, наше минало и настояще. Героите са пъстри, млади и стари, живели някога или наши съвременници, влюбени или разлюбени, мечтатели или сериозни, все люде, част от самите нас и ломската ни реалност.

Каквито и минали случки да разказва авторът, винаги в тях прозират съвременни актуални и парливи въпроси, нерешени проблеми, усеща се болката му, че тяхна жертва стават обикновени и невинни хорица. Събуждат спомени и ни трогват изровената до слога амфора, розата, оставена на чина, пожълтялата от времето снимка или малката въдичка във форма на

сърце. За тези, които истински са се обичали любовта остава властна, пареща и безжалостна. Тя е рана и радост, делник и празник, копнеж по отшумяла младост, смисъл на човешкото битие. Пред нея годините са безпомощни и не могат да я изтрият, често оживява чрез фрази и въздишки, дори обсебва със своето мълчание.

А какво да кажем за майчината любов? Тя е страдание, сила, победа, саможертва.

Езикът на господин Александров е стегнат, ясен, точен. Метафорите са оригинални, изпълнени с чувства и въображение. Човек винаги се стреми *„да проветрява душата си от горчивите пулсации на времето“*, защото *„ехото е любящо“*, а денят е *„открехващ се“* и *„слънцето вечно ни чака“*, въпреки че понякога надеждата е *„дрипава“*. Оксиморонът *„огънят е студен“* е подходящ за своето място, сравненията са интересни и красиви, например: паметникът на Вола е *„като брошка върху пазвата на Балкана“*, а беседката, която прилича на *„зелена кошница“* от обвилия я бръшлян радва сетивата и ни приобщава към света на прекрасното.

На художествения текст не са чужди и диалектните думи. Те обаче не накърняват изложението, а напротив правят го любопитно и свежо, по-нашенски.

„Самотата е мъдрост и студ“, *„И доброто, и лошото, всичко е грижа на тази земя и все дълбае“*, *„Повече сме склонни да уважаваме починалата, а не живата доброта“*, *„Амбициите и разочарованията са нанизани като мъниста в човешкия кръговрат и дори нищото започва и свършва с тях“*, *„Цял живот развъждаме илюзии и тичаме подире им“* – запомних тези мъдри мисли, намерили място в „Дунавски разкази”. Уверен съм, че те правят читателите по-богати хора.

Господин Александров, благодарим Ви, че ни дадохте нови познания за живота, подарихте ни минути на радост и не малко човещина и вяра в доброто чрез своите „Дунавски разкази”. †

(Да не забравяме, че книгата е дело на престижната издателска къща „Многоточие“ ***– бел. ред.)***

(Публикува се със съкращения.)

Проф. д-р Драгомир ***ЛАЛЧЕВ***
Институт за български език при БАН

„ЦАРСКО“ СЕЛО ЛИ Е ЦÀРИЧИНА?

Наистина в основата на името *Ца́ричина* стои коренната дума *цар*. Но това дава ли ни основание да мислим за следи от царски дворец и заровени съкровища около селото ? И заслужава ли си иманярите да се бъхтят от години в търсене на легендарно имане? Не че изобщо го няма, но то съвсем не е тук, а по незнайните пущинаци и рътлини из планините. За да отстраним натрупаните през годините неизвестности и колебания, тук предлагаме надеждно и научно мотивирано обяснение на произхода и значението на село Царичина.

След Освобождението селото е включено административно към тогавашната Свогенска околия, а днес то е в състава на сегашната Костинбродска община.

В стари документални записи на турски данъчни регистри намираме селото отбелязано с няколко транскрипционни форми на разчитане, според някогашния им изговор:
Çariçina (Чаричина), 1446-1455 г.; 1528-1529 г.; 1640 г. (СтА, 115);
Царучине, средата на XV в. (ИБИ, XIII, 35);
Чаричине, 1606 г. (ИБИ, XX, 35);
Sarucina (Саруджина), 1857 г.
Данните са почерпени от поредицата томове „Извори за българската история” и от документалните анализи на Ст.Андреев „За датировката на подробните османски регистри (муфассал дефтерите) от XV-XIX век”. - Исторически преглед, №1-2, 1992; Ст.Андреев „Речник на селищните имена и названия на административно-териториални единици в българските земи през XV-XIX век”. София, 2002.

Измежду писмените сведения за селото, отразени в *Извори за българската история,* най-старите се съдържат в *Тимарски регистър* от 1455 г., където то е записано с формата *Царучине.* То отново се споменава и в един *Войнугански регистър* от 1606 г. като *Чаричине*. По документално непотвърдени народни предания, селото е основано в началото на турското робство от жители на Ихтиманското село Веринско /Чамшадиново/, където имало мах. *Царичина.* Преселниците били овчари и като ходили да купуват добитък по Балкана в Берковица, харесали този край заради пасищата, направили си кошари и така възникнало селото. Други местни хора говорят, че заселването е извършено от първозаселници, дошли от Копривщица. Село Царичина е отбелязано и в други турски документи от 1683-1684 г. , посочени в статията на историка Петър Миятев „Селищни имена от Софийско през турско време”. - Археологически поселищни проучвания , год. II, кн. 1, 1939-1940, с. 110. Старото село е било в долината на река *Крива.* До Освобождението всяко домакинство е имало къща в това място, но семействата са пребивавали постоянно по

кошарите /поятите/, разпръснати по отдалечените планински ридове. Турците многократно са правили опит да ги съберат да живеят на едно място, с оглед на по-лесното събиране на данъците, но селяните отново са прескачали по кошарите си, където условията за стопанска работа били по-благоприятни. Състояло се е от три махали около изворните области на река *Крива*. Най-голямата махала *Сиви́л* е била с 58 къщи, а по-малки са махалите *Цървена ябълка* и *Бусин дол*. На мястото на старото село в долината на река *Крива* е останала да съществува само най-старата махала *Се́лото* с пет къщи. Личат следите от някогашните дворове на тази вече запустяла махала. По спомени на днешни хора, някогашното старо селище в закътаната долина на река *Кри́ва*, е разсипано от турците, заради извършен обир на хазна по минаващия стар път откъм Берковица - Петрохан, през *Беледие́ хан* за София. Жителите му се пръскат в разни посоки, като

едни се преселват в местността *Ца́ричина* на днешното място на селото, източно от село *Граде́ц*, а други основават в равнината село Ма́слово, Костинбродско. През 1943 г. село *Ца́ричина* брои 112 къщи (Любомир Динев. Селищната област по Искърския пролом. София, 1943 г., с.132). След Освобождението то е било към бившата Свогенска околия, а сега административно е включено в състава на Костинбродска община.

До 1995 г. селото е известно предимно с антрацитната си мина, сега закрита. Затова пък днес е прочуто с прословутата си *Царичинска дупка,* разкопана в мах. *Сиви́л* по нареждане на предишни министерски управници. Подведени по сензационни медийни „пророчества” на столични врачки и екстрасенси, те разпоредиха да се копае в тази местност с машини за търсене на някакви исторически останки от библейско време, а според други слухове – за търсене на египетска пирамида и златна колесница на някаква

царица…Подобно нещо се говори и за връх *Тодорини кукли* в Западна Стара планина, където се твърди, че „царица Тодора имала замъци по чукарите”, а се оказва, че пастирка е пасла някога овцете и козите си по тези места, подобно на тази при връх *Тодо́рка* в Пирин планина, над гр. Банско. Такива медийни фантазии и днес, от време на време, продължават да пълнят страниците на жълтите вестници с измислици и небивалици за лековерни читатели и мечтатели. За всеобщ срам, на сензационната тема „Ца́ричина” през 90-те години бяха посветени книги, а в столицата се прожектираха документални филми от разкопки и „откровения” за летящи чинии на извънземни посетители в землището на селото, организираха се „научни” форуми и конференции по уфология, финансирани от външни фондации, което подведе немалко хора да повярват на гръмогласни измислици.

Всъщност името на село *Ца́ричина* е наследено от едноименна местност, в която расте невисоко тревисто растение, известно в ботаниката с народното име **ца́рица** (лат. название Alchemia vulgaris L.). В диалектите това растение има синоними *ца́риче* и *ша́пиче,* като название на украса върху войводска шапка. Среща се и в други диалектни области на България, където села и местности носят същото име: *Ца́ричина* при Големо село, Дупнишко и Клисура, Пирдопско; при село Рибарица, Тетевенско. Топоними *Ца́рица, Царичéто, Царúченец* при Банище, Брезнишко, Земен, Радомирско, Заножене, Берковско, Стъргел, Пирдопско, Големаново, Кулско и много други. И там търсачите на царски съкровища усърдно се трудят…

През Средните векове българският народ е дал това метафорично име на растение, поради особеността на върха му, представляващ китка от жълти съцветия, по форма наподобяващи украсата на болярските и войводските шапки. Това е малка китка метличина, стърчаща върху короните и шапките на царе, князе и войводи. И днес някои женски народни носии имат този декоративен атрибут /някъде наричан *сокáй/*, представляващ плетено кръжило за глава с привързана към него стърчаща китка от изкуствени цветя и птичи пера. Народът, освен че е възпявал своите юнаци, царе и войводи, обичал е и да им подражава в облеклото. Затова и в народните говори може да се чуе: „*Щом царот минува по друмо с переста китка навръх шапката и ние че си сложим същото на калпако. Оти да си не сложим, оно така си е убаво…”*. Вижда се, че ботаническото название е възникнало в нашите народни говори по пътя на уподобяването, наричано в науката с термина метафора. Днес в топонимията и на други села в България, а нерядко и в съседни балкански страни, се срещат местности с името *Ца́рица*, означаваща едно обикновено полско жълто цвете. Като доказателство за честата употреба на езиковата метафора в диалектните думи и местни имена служат редица названия, образувани от други думи, звучащи доста екзотично и образно. Такива например са: *глава*, *гърло*, *чело, ребро, зъб, уши* от които са образувани имена на села и местности:

Продължава в бр. 34